

FREPA

Framework of Reference for Pluralistic Approaches

Er is een nieuwe tak aan het ERK ontsproten: **FREPA, Framework of Reference for Pluralistic Approaches**. Waar het ERK zich richt op taalcompetenties van de taalgebruiker, daar probeert **FREPA** een beschrijving van meertalige en multiculturele competenties te geven plus, heel concreet, bijbehorend lesmateriaal bijeen te brengen en toegankelijk te maken voor gebruikers.

FREPA is ontwikkeld vanuit het Europees Centrum voor Moderne Talen (ECML). Het richt zich op meertalige en multiculturele dimensies van talenleren. Het gaat om didactische benaderingen die verschillende – in elk geval meer dan één – variëteiten van talen en culturen omvatten. Centraal staat de verscheidenheid en onderlinge relatie van talen en culturen; in contrast staat de ‘enkelvoudige’ benadering, waarbij de taaldidactiek één taal in ogenschouw neemt en die geïsoleerd van andere talen behandelt. De enkelvoudige benadering wordt vooral gebruikt in de communicatieve mvt-didactiek, waarbij docenten ernaar streven de toevlucht tot de moedertaal uit de klas te bannen.

Leerdoelen

FREPA biedt vier meertalige en interculturele benaderingen van taaldidactiek, die tegelijkertijd leerdoelen vormen: *Awakening to languages*, *Intercomprehension between related languages*, *Intercultural approach* en *Integrated didactic approach*.

Awakening to languages. Hieronder vallen leeractiviteiten die zich richten op

alle mogelijke talen: de instructietaal, de andere op school gegeven talen, de thuistaal, de taal van de omgeving, van tv enzovoort. Geen enkele taal wordt uitgesloten. *Awakening to languages* werd oorspronkelijk ontworpen als een manier om taaldiversiteit in de klas te introduceren, zodat de van huis ‘meegebrachte’ talen een plaats zouden kunnen krijgen, maar de hier bedoelde aanpak kan ook worden gebruikt om het taalleren gedurende de gehele schoolcarrière te ondersteunen.

Intercomprehension between related languages, ook wel luistertaal genoemd. Dit is een vorm van meertalige communicatie waarbij personen met verschillende talige en culturele achtergronden hun eigen taal blijven spreken en elkaar toch kunnen verstaan. Sprekers zetten hun receptieve vaardigheden in de andere taal in en begrijpen elkaar op die manier. Op scholen is *intercomprehension* lastig toe te passen – en waarschijnlijk niet direct wenselijk. In de privésfeer, maar ook in het professionele domein wordt luistertaal gebruikt. Een voorbeeld is de Euregio, een samenwerkingsverband aan de Nederlandse en Duitse grens. Hier is afgesproken om binnen vergaderingen te communiceren via luistertaal; de Duitse medewerkers spreken Duits en hun Nederlandse collega’s spreken Nederlands (zie ook <www.luistertaal.nl>).

Intercultural approach. Aandacht voor een interculturele benadering heeft al een duidelijke invloed gehad op taaldidactiek en is dan ook redelijk bekend. De vele varianten zijn allemaal gebaseerd op didactische principes die erop gericht zijn ‘de ander’, dat wil zeggen de moedertaalspreker van de te leren taal, beter te leren begrijpen. Hier hoort ook het leren reflecteren op contacten met personen van

Foto: Anda van Riet

een andere culturele achtergrond thuis.

Integrated didactic approach. Hier wordt didactiek bedoeld die erop is gericht de taalleerder te helpen verbanden te leggen tussen talen die onderwezen worden op school. Je baseert je op wat je al weet met als doel het nieuwe sneller te snappen en te kunnen toepassen. Kennis van en vaardigheden in de ene taal kunnen dan dienen als springplank om het leren van een tweede taal makkelijker te laten verlopen. Ook thuistalen kunnen in dit leerproces worden betrokken.

De leerdoelen monden uit in een beschrijving van competenties, uitgewerkt naar kennis, vaardigheden en houding,

die de taalleerder kan ontwikkelen binnen de kaders van een meertalige en interculturele onderwijsvisie.

Lesmateriaal

FREPA biedt ook een uitgebreide database met gratis te downloaden lesmateriaal. Het materiaal bestaat steeds uit lesactiviteiten die passen bij de meertalige, interculturele benadering. De gebruiker kan selectiecriteria aanvinken. Behalve de hierboven genoemde kennis, vaardigheid en houding, kan men selecteren op: didactische aanpak, instructietaal, thema/domein en werkniveau. De database kan ook ‘ongefilterd’ benaderd worden, maar dan is het lastig zoeken in het grote (en groeiende) aantal oefeningen, lessen

en lessenseries. Er is nog niet zo veel materiaal met Nederlands als instructietaal, maar met wat zelfwerkzaamheid kan de docent ook oefeningen met een andere instructietaal ombouwen en gebruiken.

Ten slotte biedt FREPA, onder het kopje ‘Teacher training’, uitleg en tips over hoe het materiaal het beste kan worden ingezet. Deze informatie kan ook dienen om eerst zelf, of samen met collega’s, bewust te worden van de mogelijkheden die het lesmateriaal biedt.

Neemt u vooral zelf een kijkje op de site, want bovenstaande beschrijving is bij lange na niet uitputtend!

Een voorbeeld uit de praktijk
In mijn twee gymnasiumklassen die het

keuzevak Russisch volgen, zitten kinderen met zeer uiteenlopende thuistalen: Urdu, Iraans, Duits, Italiaans, Turks, Egyptisch, Marokkaans, Kroatisch, Pools. Met zo veel verschillende talen in de klas leek het me interessant om aanknopingspunten te zoeken bij andere talen. Ik vond een uitgewerkte les ‘Taalfamilies in Europa’* (Jonckheere, De Doncker & De Smedt, 2009), waarbij met een kaart van Europa woorden zoals *water*, *herfst* en *vrijdag* met elkaar worden vergeleken. Ik heb de kinderen die les laten uitbreiden met hun (niet-Europese) thuistalen en andere woorden. Na afloop voelden de kinderen zich gezien en gewaardeerd omdat de docent rekening bleek te houden met de taal die ze al kennen. Ze gingen elkaar met andere ogen bekijken, omdat ze nieuwe kanten van zichzelf konden laten zien, in dit geval de taal die ze van huis meebrengen.

Mijn ervaring is dat het motivatie, de sfeer en de dynamiek in de klas ten goede komt als de docent af en toe een les inbouwt waarbij aandacht is voor meertaligheid en, daarmee samenhangend, interculturele competenties. De kosten: een lesuur Russisch minder – de baten: motivatie voor taalleren. ■

Esther van Loo

Een uitgebreide Nederlandstalige uitleg over FREPA en de doelstellingen is sinds kort te vinden bij doorklikken vanaf <<http://carap.ecml.at>> op ‘Countries and languages’ en ‘The Netherlands’.

NOOT

* De complete les ‘Taalfamilies in Europa’ met handleiding is te vinden op: <<http://carap.ecml.at/tabid/2700/PublicationID/19/Default.aspx>>.

LITERATUUR

Jonckheere, S., De Doncker, H., & De Smedt, H. (2009). *Talen op een kier: Talensensibilisering voor het basisonderwijs*. Mechelen: Plantyn.